

КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ КЛАСТЕРНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Олейникова О.О.

Бевзенко Х.С.

Одеський національний політехнічний університет

Сучасна економічна наука на основі аналізу господарської практики виділяє такі форми організації (принципи структурування) економічної системи: галузеву, територіальну, секторну, мережеву та кластерну.

Кластер, за визначенням М. Портера, являє собою групу географічно локалізованих взаємозалежних компаній, постачальників устаткування, комплектуючих, спеціалізованих послуг, інфраструктури, науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів та інших організацій, взаємодоповнюючих один одного і підсилюючих конкурентні переваги окремих компаній і кластера в цілому [1].

Виключно на усіх стадіях життєвого циклу кластеру (стадії виникнення, розвитку, стадії зрілості і трансформації) процес його організаційної та фінансово-господарської діяльності неминує супроводжуватися сукупністю різноманітних ризиків. Тому управління ризиками повинно здійснюватися, як на етапі формування стратегії кластера, так і при її реалізації на всіх рівнях менеджменту і в усіх функціональних і проектних напрямках.

Сутність поняття «ризик» поки не має однозначного тлумачення в економічній літературі і часто залежить від контексту його використання.

По-перше, в аспекті одержання майбутніх доходів і інших наслідків від прийняття будь-якого управлінського рішення, ризик у широкому розумінні – це невизначеність цих доходів або інших майбутніх результатів бізнесу під впливом усієї сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів. У більш вузькому розумінні ризик – це невизначеність доходів і інших майбутніх результатів під впливом тільки одного вибраного фактору – так званий «факторний» ризик. Іноді під ризиком розуміють можливість настання небажаного результату бізнесу, наприклад банкрутства.

По-друге, під ризиком розуміють оцінку хитливості доходів і інших корисних результатів, або міри ризику. Вимір ризику спирається на аналіз ситуації ризику, в умовах якої приймаються ризикові рішення.

Відповідно, економічний ризик можна охарактеризувати як комбінацію трьох елементів:

- події, пов'язаної з діяльністю організацій і яка впливає на них;
- імовірності настання цієї події;
- наслідків події, що унеможливають досягнення запланованих цілей і в остаточному підсумку позначаються на доходах [2].

Особливість соціально-економічного аспекту ризику в процесі управління регіональною економікою пов'язана з тим, що ризик ототожнюється з можливими соціальними та економічними втратами, пов'язаними з реалізацією обраного господарського, організаційного та технічного напрямку вирішення регіональних проблем; з непередбаченими обставинами, зумовленими навколишнім середовищем та з економічною нестабільністю.

Найбільш поширеними є наступні варіанти бізнес – діяльності, пов’язані із прийняттям управлінських рішень в умовах підвищеної невизначеності. Перший варіант – відмова від ризику, тобто уникнення надмірно ризикової діяльності. Фактично це припускає стагнацію бізнесу, тому що в такому випадку проблематичним стає одержання прибутку, який складає основну мету підприємництва.

Другий варіант – це прийняття ризику. Ця стратегія свідомо допускає можливість настання несприятливих подій, але здійснюється, поки дія ризиків не приведе до непоправних наслідків. Ймовірним кінцевим результатом такої поведінки також може бути збиток.

Третій варіант – управління ризиком – „ризик – менеджмент”, діяльність, спрямована на виявлення і оцінку ризику, а також розробку і впровадження заходів для мінімізації потенційних втрат, пов’язаних з ризиком [3].

Всі значущі ризики, які можуть негативно вплинути на досягнення поставлених цілей кластерного об’єднання підприємств, підлягають ідентифікації, аналізу та оцінці в процесі ризик – менеджменту.

Основні можливі ризики, які супроводжують створення, функціонування та розвиток кластерної форми організації підприємств, [4-5] можна згрупувати так (табл.1).

Таблиця 1. Основні ризики кластерної форми організації підприємств та їх наслідки

Можливі ризики		Наслідки ризику
Правові ризики		
1	Нестабільність законодавства: – зміна податкового законодавства; – зміна митного законодавства; – зміна вимог про ліцензування, тощо	Даний ризик може привести до росту собівартості і цін на внутрішньому ринку
Фінансово – економічні ризики		
2	Ризик реалізації	Частина продукції може виявитися незаявленою ринком, що приведе до зменшення прибутків
3	Конкурентний ризик	Втрата частини ринку
4	Ризик виробничої діяльності	Часткова зупинка відповідних об’єктів виробництва і скорочення обсягів випуску продукції
5	Ціновий ризик	Вимушене коливання цін і можливі втрати прибутків на відсоток зниження цін
6	Інфляційний ризик	Збільшення витрат на відсоток росту цін
7	Валютний ризик	
8	Процентний ризик	Зростання вартості обслуговування боргу підприємств кластеру
9	Ризик ліквідності	Штрафи, пені, погіршення ділової репутації, тощо
10	Ризик неплатоспроможності споживачів	Негативний вплив на поточні фінансові результати підприємств кластеру
Організаційні ризики		
11	Низька якість менеджменту	Імовірність цього ризику досить мала через достатній рівень компетентності керівництва

Прийняття оптимальних управлінських рішень у процесі розробки та реалізації кластерного підходу до регіонального розвитку може здійснюватися лише на основі чіткого організаційно-економічного механізму управління ризиками, спрямованого на підвищення ефективності господарювання і національної та регіональної конкурентоспроможності за рахунок стратегічного управління внутрішніми виробничо-економічними процесами.

Література

1. Портер М. Е. Конкуренція.: Пер. з англ. / М. Е. Портер – М: Видавничий будинок Вільямс, 2005. – 608 с.
2. Вовчак Ольга Дмитрівна. Страхова справа: підручник / О.Д. Вовчак. – К.: Знання, 2011. – 391 с.
3. Гранатуров В. М. Аналіз підприємницьких ризиків: проблеми визначення, класифікації та кількісні оцінки : монографія / В. М. Гранатуров, І. В. Литовченко, С. К. Харічков ; за наук. ред. В. М. Гранатурова. – Одеса : Ін-т проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2003. – 164 с.
4. Артамонова Н.С. Прийняття управлінських рішень в системі публічного адміністрування та адміністрування бізнес-структур.[Електронний ресурс] / Н.С. Артамонова, О.О. Олейнікова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 3-4 (4-5). –С. 228-232 – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>
5. Кравченко В.О. Оцінка ризик-факторів в процесі управління стратегічними ризиками підприємств [Електронний ресурс] / В.О. Кравченко, О.Ю. Малютенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 2 (12). – С. 47-51. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.html>
6. Войнаренко М.П. Кластери в інституціональній економіке: монографія / М.П. Войнаренко. - СПб.: АНО ИПЭВ, 2013. - 496 с.